

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**“Βία στην παιδική και εφηβική ηλικία: αξιολόγηση, πρόληψη
και υπερνίκηση - Θετική προσέγγιση ψυχολογία”**

Αριθμός έργου: 2018-1-BG01-KA201-047853

Ι03: Ηλεκτρονικό / κινητό εργαλείο για την αξιολόγηση της έκθεσης του μαθητή στη βία / επιθετικότητα

Συγγραφείς:

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΜΕ
ΑΤΟΜΕΣ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ, ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ "SUN RAY", ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
PHOENIXKM BVBA, ΒΕΛΓΙΟ**

Συνεισφέροντες:

ZAMΣ – Ζαβόδ Αντωνά Μαρίνα Σλόμσκα, Μαριβορ, Σλοβενία

ΙΕΓΛ – Ιδιωτικό Εσπερινό Γενικό Λύκειο Β. Κοροπούλη, Άθηνες, Γρεκε

Βασικός στόχος του παρόντος εργαλείου είναι ο εντοπισμός και η εκτίμηση της έκθεσης παιδιών στη βία. Το εργαλείο δύναται να χρησιμοποιηθεί σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και πρέπει να χρησιμοποιείται από ψυχολόγους, εκπαιδευτικούς ή εκπαιδευμένους παιδαγωγούς. Παρακαλώ όπως διαβάστε προσεκτικά στον μαθητή/ρια κάθε μία από τις παρακάτω δηλώσεις. Για κάθε δήλωση, ο μαθητής/ρια μπορεί να επιλέξει μόνο μία από τις κάτωθι δοθείσες επιλογές οι οποίες αποτελούν μέρος μιας κλίμακας 4 πιθανών απαντήσεων. Κάθε απάντηση αντιστοιχεί σε συγκεκριμένους πόντους οι οποίοι σχετίζονται με τα τελικά αποτελέσματα. Βασισμένος σε αυτά, ο επαγγελματίας μπορεί να υπολογίσει το πιθανό επίπεδο επιθετικότητας ή την υπάρχουσα έκθεση σε βία.

Οι πληροφορίες τις οποίες θα παρέχετε κατά την παρούσα αξιολόγηση θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της ανάλυσης και ανασκόπησης στο πλαίσιο του έργου AVCA. Οι απαντήσεις δεν θα διατηρηθούν μετά το τέλος του έργου πέραν από λόγους ελέγχου στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+. Δεν θα αποκαλύψουμε συγκεκριμένο περιεχόμενο σε κανέναν φορέα/ οργανισμό εκτός της εταιρικής σχέσης του έργου χωρίς τη ρητή συγκατάθεσή σας και θα διασφαλίσουμε ότι οποιαδήποτε χρήση εκ των περιεχομένων του θα γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να προστατεύεται η ταυτότητά σας. Ο εμπιστευτικός χαρακτήρας στο πλαίσιο του έργου αυτού είναι σύμφωνος με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των εν λόγω δεδομένων και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46 / ΕΚ (Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων/ General Data Protection Regulation).

Όνομα / Επώνυμο:

Ηλεκτρονική διεύθυνση (email):

Κλίμακα βαθμολογίας:

Δε γνωρίζω	0 πόντοι
Ποτέ	1 πόντος
Σπάνια	2 πόντοι
Μερικές φορές	3 πόντοι
Συχνά	4 πόντοι

<u>Δήλωση</u>	Δε γνωρίζω	Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά
1. Είμαι αγενής σε οποιονδήποτε είναι αγενής μαζί μου και με κάνει να θυμώσω.					
2. Θαυμάζω φίλους από τους οποίους μπορώ να αποκομίσω οφέλη.					
3. Μπορώ να κάνω οτιδήποτε, όταν πιστεύω ότι έχω δίκιο.					
4. Μπορώ να κάνω το οτιδήποτε σε κάποιον άτομο που θα με απογοητεύει.					
5. Μου αρέσει να παίζω βίαια βιντεοπαιχνίδια.					
6. Παραβλέπω τα δικαιώματα των άλλων, όταν πρέπει να προστατεύσω τα δικά μου.					
7. Είμαι έτοιμος/η να προστατεύσω έναν φίλο/η μου, ακόμα κι αν χρειάζεται να τσακωθώ.					
8. Αν κάποιος/α μου φερθεί άσχημα/κακοποιήσει δε μπορώ να το ξεχάσω.					
9. Χαίρομαι όταν άνθρωποι που δε					

συμπαθώ καθόλου έχουν μπλεξίματα.					
10. Λέω ψέματα αν χρειαστεί να ξεφύγω από μία κατάσταση.					
11. Μπορώ να κάνω πίσω στις πεποιθήσεις μου, αν πρόκειται να κερδίσω υπεροχή έναντι των άλλων.					
12. Εάν κάποιος μου φερθεί άσχημα, απαντάω με τον ίδιο τρόπο.					
13. Αλλάζω εύκολα τη συμπεριφορά μου απέναντι σε άλλους.					
14. Η οικογένειά μου με ενοχλεί αρκετά.					
15. Μου αρέσει να βλέπω ταινίες δράσης και τρόμου.					
16. Δεν εμπιστεύομαι τους άλλους, εμπιστεύομαι μόνο τον εαυτό μου.					
17. Έχω συμμαθητές στην τάξη μου, οι οποίοι αξίζουν να φάνε ξύλο.					
18. Δε συμφωνώ εύκολα με τους άλλους.					
19. Κανένας δε νοιάζεται για εμένα.					
20. Δεν βλέπω τίποτα κακό στο βασανισμό των ζώων.					
21. Δεν βλέπω τίποτα κακό στους ανθρώπους οι οποίοι κάνουν απαγορευμένα / παράνομα πράγματα.					
22. Παρεξηγούμαι εύκολα.					
23. Δεν ακούω τους δασκάλους μου και κάνω ό, τι θέλω να κάνω.					
24. Εάν θα μπορούσα θα είχα όπλο.					
25. Οι περισσότεροι άνθρωποι νομίζουν πως είμαι κακό άτομο, αλλά δεν είμαι.					

26. Εάν κάνω κάτι λάθος ξέρω πώς να ξεφύγω.					
27. Έχω εμπειρία στον εκφοβισμό άλλων.					
28. Ξέρω πώς να μάθω τους άλλους να με σέβονται.					
29. Αν κάποιος με εκφοβίσει, μπορώ να τον χτυπήσω μέχρι να αρχίσει να κλαίει.					
30. Χτυπάω τους συμμαθητές μου και μου αρέσει.					
<u>Σύνολο βαθμολογίας:</u>					

Τα αποτελέσματα επεξεργάζονται και ερμηνεύονται με τον ακόλουθο τρόπο:

Ερμηνεία των αποτελεσμάτων:

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω κλίμακα, ο συνολικός αριθμός των συλλεγέντων πόντων θα καθοριστεί. Βάσει αυτής της συνολικής βαθμολογίας, γίνεται σαφές στον επαγγελματία σε ποια κλίμακα επιθετικότητας ανήκει ο φοιτητής.

- η κλίμακα που καταδεικνύει έλλειψη επιθετικότητας είναι όταν η συνολική βαθμολογία είναι κάτω από 45 μονάδες.
- η κλίμακα που καταδεικνύει μια αρχή εμφάνισης επιθετικότητας είναι όταν η συνολική βαθμολογία είναι μεταξύ 45 και 60 μονάδων.
- αρχικά στάδια επιθετικότητας καταδεικνύει η συνολική βαθμολογία μεταξύ 45 και 60 μονάδων.
- η κλίμακα που καταδεικνύει αυξανόμενα επίπεδα επιθετικότητας είναι όταν η συνολική βαθμολογία είναι μεταξύ 61 και 105 μονάδων.
- η κλίμακα που καταδεικνύει κλιμακούμενα / υψηλά επίπεδα επιθετικότητας είναι όταν η συνολική βαθμολογία είναι μεταξύ 106 και 120 μονάδων.

Οι παρακάτω οδηγίες μπορεί να φανούν χρήσιμες στον ειδικό ο οποίος υποστηρίζει τον ερωτώμενο μαθητή/τρια.

Αρχή εμφάνισης επιθετικότητας:

Αν έχουμε έναν/μία μαθητή/τρια με βαθμολογία μεταξύ 45 και 60 βαθμών, αυτό σημαίνει ότι εμπίπτει στην κλίμακα αρχής εμφάνισης επιθετικότητας. Με στενή παρατήρηση του μαθητή/τριας και των απαντήσεων του/της, μπορεί να ανιχνευθεί μια στιγμιαία δυσαρέσκεια στη συμπεριφορά του/της. Σε αυτό το στάδιο, ο ειδικός / ψυχολόγος πρέπει να έρθει σε επαφή με τους δασκάλους του παιδιού ώστε να καταλάβει εάν υπάρχει κάποια ξαφνική αλλαγή στη συμπεριφορά του/της. Εάν, σε συνέχεια αυτής της συζήτησης, ανακαλυφθεί ότι το παιδί βρίσκεται σε αρχικό επίπεδο εμφάνισης επιθετικής συμπεριφοράς, είναι απαραίτητο να μιλήσει με τους γονείς του και να ζητήσει τη συγκατάθεσή τους ώστε να ξεκινήσει σχετική παρέμβαση από έναν ψυχολόγο. Θα μπορούσε να χρειαστεί μία σειρά συναντήσεων - συνεδριών με ψυχολόγο ώστε να επιλυθεί το πρόβλημα και να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα και οι σχετικές ενέργειες θα μπορούσαν επίσης να συμπεριλαμβάνουν και συμμαθητές του παιδιού.

Μετά την εφαρμογή των παραπάνω βημάτων και εφόσον τα αποτελέσματα των συμβουλευτικών συνεδριών είναι θετικά π.χ. ο μαθητής είναι πιο ήρεμος και οι καθηγητές του το επιβεβαιώνουν, τότε προτείνεται η επανάληψη του τεστ στο/στη μαθητή/τρια, αλλά μόνο επιλεγμένες ερωτήσεις (με βάση την απόφαση του ειδικού) από την αρχική και κεκαλυμμένη κλίμακα επιθετικότητας. Αναμένεται ότι η συγκεντρωτική βαθμολογία θα είναι μικρότερη συγκριτικά με την πρώτη φορά. Εάν δεν υπάρχει αλλαγή της συνολικής βαθμολογίας, τότε η παρέμβαση στον/στην μαθητή/τρια πρέπει να συνεχιστεί και ίσως χρειαστεί περαιτέρω βοήθεια από άλλους ειδικούς.

Αυξανόμενα επίπεδα επιθετικότητας:

Βαθμολογία του/της μαθητή/ριας ο/η οποίος/α απαντάει στο ερωτηματολόγιο και είναι μεταξύ 60 και 105 μονάδων, καταδεικνύει ένα κεκαλυμμένο ή, όπως αποκαλείται, αυξανόμενο επίπεδο επιθετικότητας. Μετά τον υπολογισμό του αποτελέσματος και αν ο/η ειδικός διαπίστωσε ότι ο/η μαθητής/ρια έχει την αντίστοιχη βαθμολογία, είναι απαραίτητο να ξεκινήσει άμεσα η σχετική παρέμβαση. Προτείνεται υποστήριξη και εντατική συμβουλευτική από ψυχολόγο. Ο ψυχολόγος πρέπει να εργαστεί τόσο με τον/την μαθητή/ρια όσο και με τους γονείς του/της. Είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί η προέλευση αυτής της επιθετικότητας και να καθοριστεί ο πυρήνας του προβλήματος. Μπορεί να προέρχεται από την παιδική ηλικία και το έναυσμα/ αφορμή ενεργοποίησης να είναι κάποιο ατύχημα του παιδιού. Ο ψυχολόγος πρέπει να ανοίξει διαύλους επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι τον διδάσκουν, και από εκεί μπορεί επίσης να αντλήσει απαραίτητες πληροφορίες για πιθανές αλλαγές συμπεριφοράς. Μετά από μια εποικοδομητική ανάλυση και τις επαφές με τους εκπαιδευτικούς, την οικογένεια και το παιδί, ο λόγος αυτής της αυξανόμενης επιθετικότητας θα μπορούσε να καθοριστεί. Όταν πρόκειται για επιθετικότητα, πρέπει να δημιουργηθεί ένα σχέδιο δράσης από τον/την ψυχολόγο. Το σχέδιο αυτό θα μπορούσε να περιέχει πληροφορίες σχετικά με την αιτία - την πηγή της αυξανόμενης επιθετικότητας και τις πιθανές μεθόδους συμβουλευτικής θεραπείας. Ομαδική συμβουλευτική μπορεί να εφαρμοστεί σε αυτή την περίπτωση και στην οικογένειά του παιδιού αν το πρόβλημα προέρχεται από εκεί.

Μετά από τις συμβουλευτικές συνεδρίες και τη θεραπεία με ψυχολόγο, είναι απαραίτητο να προσφέρουμε στο παιδί ένα συγκεκριμένο είδος δραστηριότητας, όπως κάποιο άθλημα που το ενδιαφέρει και όπου θα μπορούσε να διοχετεύσει την αρνητική του ενέργεια.

Ο ρόλος των γονέων είναι επίσης σημαντικός, έτσι ώστε να εδραιωθεί μία ομαλή σχέση με το παιδί για να υπάρξει μία θετική έκβαση. Μετά από εντατικές συνεδρίες συμβουλευτικής, είναι απαραίτητο να μην “σπάσει”/ διαλυθεί η σχέση με το παιδί.

Το παιδί πρέπει να γνωρίζει ότι μπορεί να αναζητήσει βοήθεια και να ξέρει πού μπορεί να τη βρει.

Κλιμακούμενα / υψηλά επίπεδα επιθετικότητας:

Με αποτέλεσμα μεταξύ 105 και 120 μονάδων, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει ένα επίπεδο αυξητικά κλιμακούμενης επιθετικότητας. Αυτή είναι μια πολύ επικίνδυνη κατάσταση, εξαιτίας της ικανότητας του επιτιθέμενου να επιδεικνύει/ δρα βάσει της επιθετικότητάς του/της ή/και να έχει αυτοκαταστροφικές τάσεις. Πρέπει να παρασχεθεί άμεση υποστήριξη στο άτομο. Επίσης, είναι επείγον να ενημερωθούν οι αρμόδιες αρχές, όπως το σχολικό συμβούλιο, ο/η διευθυντής/ρια του σχολείου και οι κοινωνικές υπηρεσίες, σχετικά με την υπόθεση αυτού του παιδιού όπως επίσης και υποχρεωτικά οι γονείς του.

Κρίνεται απαραίτητη μία άμεση αλληλεπίδραση με τους γονείς και το παιδί. Ο/ Η επαγγελματίας θα πρέπει να πραγματοποιήσει συμβουλευτικές συνεδρίες με αυτούς για να διαπιστώσει εάν έχουν παρατηρήσει αλλαγές στη συμπεριφορά του. Εάν πράγματι υπήρξαν αλλαγές, ο/η επαγγελματίας πρέπει να εκτιμήσει από πού προέρχονται; Υπάρχουν ριζικές αλλαγές στην οικογένεια ή την κοινωνική κατάσταση του παιδιού, όπως διαζύγιο / χωρισμός των γονέων ή απώλεια στενού συγγενή; Μόλις βρεθεί η αλλαγή, ο/η ειδικός θα μπορούσε να βρει τη σωστή προσέγγιση ώστε να συνεχίσει περαιτέρω. Σε αυτό το σημείο είναι πολύ σημαντικό να καθοριστεί εάν το παιδί θέλει να επιδεικνύει αυτή την κλιμάκωση της επιθετικότητας προς τους άλλους ή έχει αυτοκαταστροφικές τάσεις/ συμπεριφορές.

Εάν παρατηρηθεί επιθετική συμπεριφορά, συνιστανται απαραίτητες συμβουλευτικές συνεδρίες με το παιδί. Αυτές οι θεραπευτικές συνεδρίες θα μπορούσαν να στοχεύουν στην κατανόηση της επιθετικότητας και στη μετατροπή της προς μία θετική κατεύθυνση. Εάν η κλιμάκωση της επιθετικότητας εκδηλώνεται με αυτοκαταστροφικές τάσεις/ συμπεριφορές, η θεραπευτική-συμβουλευτική προσέγγιση του παιδιού θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να μεταμορφώσει την επιθετικότητα αυτή σε ένα θετικό αποτέλεσμα. Η όλη διαδικασία μπορεί να χρειαστεί πολλούς μήνες συμβουλευτικών συνεδριών με το παιδί και τους γονείς του. Εάν υπάρξει άμεση παρέμβαση, τότε θα είναι δυνατό να αποφευχθούν σοβαρές συνέπειες οι οποίες θα μπορούσαν να καταλήξουν σε σοβαρά και

άσχημα αποτελέσματα. Συνίστανται δράσεις παρέμβασης οι οποίες θα λάβουν χώρα με σοβαρότητα και ακρίβεια. Μετά από την περίοδο παροχής συμβουλευτικών συνεδριών 3 μηνών, είναι απαραίτητο να διεξαχθεί εκ νέου το παρόν τεστ ώστε να αξιολογηθεί η πρόοδος των αποτελεσμάτων μέχρι στιγμής. Εάν τα αποτελέσματα είναι αρνητικά και η επιθετικότητα του παιδιού συνεχίζει να κλιμακώνεται, είναι απαραίτητο να γίνουν προσαρμογές στις μεθόδους συμβουλευτικών συνεδριών με το παιδί και να εξεταστεί, ενδεχομένως, η μετέπειτα εμπλοκή ενός ψυχίατρου. Εάν τα αποτελέσματα είναι θετικά, δηλαδή η επιθετικότητα φαίνεται να μην κλιμακώνεται και το παιδί είναι πολύ πιο ήρεμο, τότε οι συνεδρίες μπορούν να συνεχιστούν μέχρι τον 6ο μήνα, οπότε και θα ολοκληρωθεί ο πλήρης κύκλος τους. Κατά τον τελευταίο μήνα των συνεδριών, συνιστάται η μείωση των σχετικών θεραπευτικών συναντήσεων. Τέλος, είναι απαραίτητο για το παιδί να γνωρίζει ότι ανά πάσα στιγμή έχει τη δυνατότητα να ζητήσει βοήθεια από τον ψυχολόγο και πως αυτή η βοήθεια θα του παρασχεθεί επαρκώς.